

AVİM
AVRASYA İNCELEMELERİ MERKEZİ
CENTER FOR EURASIAN STUDIES

KÖR İNANÇ OLARAK İNTİKAMCILIK VE TAŞNAK-ASALA SUİKASTLERİ

Prof. Dr. Hikmet ÖZDEMİR

Blog No: 4
17.03.2014

Prof. Dr. Hikmet ÖZDEMİR[1]

1938de ABDli siyasal bilimler uzmanı Harold D. Laswell, Birinci Dünya Savaşındaki propaganda tekniklerini anlatırken; propagandanın sivil topluma olan etkisinden korktuğunu yazmıştır.[2] Fakat bu propaganda teknikleri arasında özel bir tür vardır ki, Laswellin söylediğinden daha fazla ürkütücüdür ve sivil toplum üzerinde tahrip gücü hayli yüksek etkileri vardır. Ve ilginçtir, bu özel propaganda türü, uluslararası literatürde Ermeni intikamcılığını haklılaştıran ve yüceltenler dışında akademik veya popüler anlamda pek inceleme konusu da yapılmamıştır.[3]

1918-1923 yıllarında ve elli yıl sonra 1973-1994 yıllarında iki kanlı terör dalgası şeklinde Ermeni katiller tarafından çeşitli ülkelerde Türk devlet adamlarına ve diplomatlarına yönelik intikam suikastları gerçekleştirilmiştir. İşte bu intikam suikastları modern tarihte tanık olunan propaganda savaşlarının en acımasız araçları olmuştur.

20. yüzyılda elli yıl ara ile Türk hedeflerine yönelik her iki suikast dalgası intikamcılık ve diplomasi ilişkisi açısından en somut propaganda türüdür. Burada intikamcılık ve diplomasi sözcüklerini birlikte kullanmaktan amaç, bu suikastçıların, bir tür kamu (devlet) ajanları olarak görev yaptıklarını vurgulamaktır. Suikastçılar, her cinayetlerinde, 1915 Olaylarının intikamını aldıklarını; eylemlerini kutsal (!) davalarını dünya kamuoyunun gündemine

taşımak için yaptıklarını söylemişlerdir.

Türk Ulusunun evlatlarına karşı modern tarihin en kanlı cinayetler serisini gerçekleştiren bu intikamcılar, söz konusu eylemleriyle 1915 Olayları üstüne bir Kör İnanç (Blind Trust) âleminin yeniden üretilmesine de her defasında katkıda bulunmuşlardır.

Nedir bu Kör İnanç (Blind Trust) Âlemi?

Kör İnanç veya Körü Körüne İnanç (Blind Trust) Âleminin yaratıcısı Nemesis, eski Yunanda adalet ve intikam tanrısı olarak bilinir. Themis, adetler, gelenekler ve görenekler tanrıçasıdır. Daha sonraları aristokratik hukukun tanrıçası olarak benimsenmiştir.[4] Themis, Ouranos ile Gainın kızı ve Zeusun ilk eşidir.[5]

Azra Erhatın sözlüğünde; kavram olarak Nemesis, tanrısal öcü simgeler, diye anlatılmıştır. [6]

Modern zamanlar Ermeni literatüründe, Nemesis intikamcılığı, Ermenilerin Nurnberg Mahkemesi yerine kullanılmaktadır.

Köklerini Eski Yunanda bulan (!) Ermeni intikamcılığında, hüküm (veya Ermeni katillerin suikastlarıyla bir tür yargı kararı) infaz olunmaktadır. Bu çağdışı anlayış karşısında, Batı âleminin sessizliği ayrıca değerlendirilmelidir. Fakat suikast, Ermeni milletinin spesiyalitesidir,[7] diye düşünmek de yanlıştır. Bu tür kolaycı yaklaşım, ilk başta Dünya Savaşında (ve Türk İstiklal Savaşında) Türklerle omuz omuza her türlü fedakârlığa katlanmış ve savaş alanlarında canlarını vermiş Ermeni kahramanlara haksızlık; 1915teki olağanüstü savaş koşullarının dayattığı o trajik yolculuğa çıkarken öz evlatlarını Müslüman komşularına emanet etmiş Ermeni komşulara ihanet olur.

1912-1922 arasında on uzun yıl süren savaştan (Balkan Savaşı, Büyük Savaş ve Türk İstiklal Savaşı) Atatürkün önderliğinde barış yaratan Türk Ulusu, hiç bir ulusun bu tür topyekün suçlamalarla incitilmemesi gerektiğini bilecek kadar soyludur.[8]

Burada kastedilen yalnızca silahlı militanlar ve bazı politikacılardır ve onlar, yalnızca bin yıl

birlikte yaşadıkları kadim dostları Türk Ulusuna değil, Ermeni toplumuna da çok büyük kötülük yapmışlardır.

Konumuza dönelim, 1918 yılında Büyük Savaş, bütün taraflar için onarılması çok güç acılarla bitmiştir!

Ermeni Taşnakların da içinde yer aldığı bir grup, bir tarihî (mitolojik) inanışın etrafında kendi davalarının intikamlarını almak ve bu yoldan propaganda (=diplomasi) yapmak üzere bir araya gelmişlerdir.

Erivanda 27 Eylül - 31 Ekim 1919 tarihlerinde gerçekleştirilen Ermeni İhtilalci Federasyonu (Taşnak) Kongresi kararları, Ermeni intikamcılığının ajandası olmuştur.[9]

Bunlar, 1915 yılında kendilerine bir katliam yapıldığını düşünmektedirler. Onların kör inancına göre bu katliamın sorumluları suikastlarla ortadan kaldırılacaklardır ve böylelikle yaşamlarını yitiren Ermenilerin intikamları alınacaktır.

Nemesis Operasyonları için ABDnden Türkiyeli bir Ermeni Shahan Natali (Hagop Der Hagopian) görevlendirilmiştir.[10]

Savaş ve diğer nedenlerle yurt dışında ve korumasız olarak yaşamlarını sürdüren Jöntürk liderliği bu açıdan suikastçılar için gerçekten kolay hedef oluşturmuşlardır.

Savaş-sonrası Avrupasında Ermeni terör örgütlerine ek olarak başta Yunan istihbaratı olmak üzere sürgünde bulunan Jöntürk liderlerinin ölümlerinden memnun olacak başka ülkeler de mevcuttur. Bu da Ermeni terörünün ve Nemesisin işini kolaylaştırmıştır.[11]

Ermeni Taşnaklar, kendilerince suçlu buldukları kişilerin listesini hazırlamış, Türkiye, Kafkasya ve Avrupa'da bu kişilerin pek çoğunu öldürmüşlerdir.[12]

Ermeni Taşnaklar tarafından kararlaştırılan Kara Liste yaklaşık 200 kişiliktir.[13]

Jöntürklerin Eski Maliye Nazırı Cavid Beyin günlük notlarına bu intikam listeleri şu şekilde yansımıştır:

12 Kasım 1919, Çarşamba

[Osmanlı İmparatorluğu Eski Hariciye Nazırı] Kapriyel Efendi ile uzun görüştük. Kendisini tebdil ve ıslah-ı fikir etmiş buldum. Büyük Ermenistan teşekkülü kabil olamayacağını anlamış gibi görüyorum. Türklerle itilafa taraftar. Ermenilerin fırkalarından bilhassa Taşnaklar'dan katiyen memnun olmadıklarını ve bunların idarelerinin memleket için bir felaket teşkil edeceğini söylüyor.

Mücrimler listesine ithal edilmemesini arzu ettiğim kimselerin isimlerini vermekliğimi □□□□□ Ermeni meselesinde alakadar olmayanları- istedi.[14]

4 Aralık 1919, Perşembe

Bugün Kapriyel bende çayda idi. Teşekkül edecek müstakbel Ermenistana Erzurum, Van ve Bitlis vilayetlerinden bir miktar arazi verilmesinden, bundan fazla olan taleplerden Ermenilerin devletler vasıtasıyla vazgeçirilmelerinden, Türklerle Ermenilerin istikbalde iyi geçinmeleri lüzumundan ve belki daha ileride bir konfederasyon yapılabileceğinden bahsetti.[15]

20 Aralık 1919, Cumartesi

Kapriyel bugün tekrar bir konfederasyon teşekkül edecek olursa Ermenilerin de buna dâhil olmak için ikna edilebileceklerinden bahsetti. (...)[16]

Ermeni intikamcılar tarafından öldürülen Türk liderlerinin önceden hazırlanmış bir listesinin bulunduğuna dair sürgün Jöntürklerin mektuplarına yansıyan bilgiler de vardır:

Roma'da Sait Halim Paşa'nın öldürülmesi üzerine İsmail Canpulat'tan Cavid Beye yazılan 23 Aralık 1921 günlü mektupta;

"Ermeni meselesi nokta-i nazarından evvelce bahsedilen resmi pusulası teeyyüd etmedi. Bu havadisi madamın oğlu çıkardı. Ziya'ya yazdığın vakit, sor istersen. Fakat ben inanmıyorum. Sözde ona emniyeti umumiyeden biri söylemiş. İsmail Hakkı Paşa dördüncü imiş. Başta Talat, Behbud Han, Sait Halim varmış.(...)"[17]

İsmail Canpulat'tan Cavid Beye yazılan 31 Aralık 1921 günlü mektupta;

"(☀ Benim bidayette zannım, Pariste Hariciye Nazırlarının müzakere edecekleri bir sırada yeniden Ermeni meselesini hatırlatmak için Ermeniler tarafından yapılmış bir vaka suretinde idi. (...)"

"Liste meselesini Ziya Beye sonradan tekrar sordum. Polisten söylediklerine göre, Talat Paşa'nın vefatı sırasında sözde bir liste bulunmuş ve bu liste İtalya Hükümetine de tebliğ olunmuş imiş. Yoksa burada yeniden öğrenmiş değilim. Bu da ne dereceye kadar doğrudur bilmem."[18]

İsmail Canpulat'tan Cavid Beye gönderilen 22 Nisan 1922 günlü mektup ise tümüyle liste meselesine ayrılmıştır:

"Perşembe günü sabahleyin Jak ile beraber polis müdür muavinine gittim. Listeyi getirtti. Tetkik edip haber vereceğini söyledi. Ben de Jak'a senin ile Cahidin ve daha Avrupa'da bulunan bir kısım rüfekanın isimlerini verdim. Onları da öğrenmesini Jak'a tembih ettim. Çünkü anladım ki müdür muavini listeyi bana göstermediği gibi listenin derece-i ciddiyeti hakkında da izahat vermek istemiyor."

"Dün akşam Ziya Beylere gittim. Kalabalık vardı. Jak ile konuşamadım. Zaten o bana söylemek de istemiyormuş. Çünkü benim ismim de listede mevcut imiş. Ziya ile Rıfkı söylediler. İtalya polisindeki listede, ben de, siz de, *-yani ikimiz-* var imişiz. Fikrimce, bunlar icap eden yerlere, yani bizlerin bulunduğu şehirlere evvelce adam gönderip ahvalimizi tetkik etmek ve müteakiben asıl işi yapacak adamları celp ile suikastı icra etmek sistemini takip etseler gerek. Bu mütalaaya göre; Berlin'de suikast yapanlar oradan

uzaklaşacaklar. Yani aynı adamlar veyahut diğerleri bir mahalde kullanılacaktır. Bu mahaller de Roma, Meran, Manton veyahut Münih olabilir. Binaenaleyh, Avrupa'da kalacak olanlar bu mevkileri terk etmelidirler ki şaşırtacak işi tehir etmek mümkün olsun. Her halde sık sık tebdil-i mekân işi pek tas'ip ve belki de mümkünsüz kılar. Yoksa bunun haricinde yapılacak takayyüdat hiç bir faide temin eylemez fikrindeyim."[19]

İsmail Canpulat'ın Cavid Beye 27 Nisan 1927 günlü mektubunda ise, Ermenilerin listesinde yirmi kişi daha olduğu bilgisi vardır:

"Jak'ın gördüğü liste, daha doğrusu listeler üç pusula imiş. Bazı isimleri pusulada görmüş. Toplamı 18, 20 kadar bir şey. Görünüyor ki, bu liste eksiktir. Polis Müdür Muavini bu işin mahrem tutulması için çok rica etmiş. Pusulalarda şimdiye kadar vurulanlar var. İsmail Hakkı Paşa var, sizler varsınız. Daha başka isimler var ki Jak bunları hatırlayamıyor. Benim verdiğim isimlerden Halil, Nesimi, Rahmi yok. (...)"[20]

İsmail Canpulat, Cavid Beye 1 Mayıs 1922 günlü mektubunda "yeni bir suikast teşebbüsünün beklendiğini" haber vermektedir:

"(☀ Hemen herkes tebdil-i mevki ediyor. Hacı Adil Bey Münih'i terk etmiş ve Nesimi ile Halil Beyler de yakında terk etmek üzeredirler. Hemen bugünlerde değil. Fakat arası soğuduktan sonra bir ikinci suikasta intizar etmelidir. Burada ben de daima her tarafı gözden geçiriyorum. (...)"[21]

General Kazım Karabekirin, *İstiklal Harbimiz* adlı eserinde yer alan bu listede bulunan isimler şunlardır:

Enver Paşa, Talat Paşa, Ahmet İzzet Paşa, Mustafa Kemal Paşa, Van Valisi Cevdet Bey, Ankara Valisi Atıf Bey, Kazım (Özalp), Dr. Bahattin Şakir Bey, Sait Halim Paşa, Topal Atıf Bey, Hınıslı Şeyh Sait Efendi, Kara Kemal Bey, Erzurum Kumandanı Şevki Bey, Maraş Kumandanı Halil Bey, Ebüzziyazade Velid Bey, Erzurumlu Fehim Bey, Urfa Mutasarrıfı Cevdet Bey, Erzurum İttihat ve Terakki Azasından Bahattin, Cemal ve Edip Efendi Hocalar, Medine Muhafızı Fahrettin Paşa, Sivas Valisi Muammer Bey, Mithat Şükrü Bleda, Halil Menteşe, Ankara İttihat ve Terakki Azası Necati Bey, Çerkes Kör Kasım Bey, Adapazarı ve İzmit Kumandanı İbrahim Bey, Ankara Polis Müdürü Bahattin Bey, Sivas Jandarma Kumandanı Mahir Bey, Eski Polis Genel Müdürleri Bedri ve Azmi Beyler.[22]

Türk kaynaklarına yansıyan bir başka bilgiye göre; 1920 yılında, Zürihte toplanan Taşnak Kongresinde, Büyük Ermenistan projesinin takibi ve daha önce 1915te hazırlanan kara liste gözden geçirilmiştir. İntihar eden Vali Dr. Reşit Bey ile idam idam edilen Boğazlıyan Kaymakamı Kemal Beyin ve savaş alanında ölen Ömer Naci Beyin isimleri listeden çıkarılmıştır.[23]

20. yüzyılda Ermeni intikamcılığının birinci intikam dalgası şu sırayla gerçekleştirilmiştir:

Ermeni kör inancının bir propaganda ve intikam amacıyla gerçekleştirdiği ilk intikam cinayeti, Osmanlı İmparatorluğunun başkentindedir.

Savaş-sonrası yeni dönemde, İstanbulda, 1919 yılı Nisan ayında işlenen bir cinayet, Ermeni intikamcılığının ilk işaretidir.

Dört yıl önce, İstanbulda, 24 Nisan 1915 tutuklamalarında İstanbul Polis Müdürü Bedri'ye ihbar listesi verdiği iddiasıyla Harutyan Mkrttşyan adlı Ermeni, intikam amacıyla bir başka Ermeni (=Tehleryan) tarafından 1919 yılı Nisan ayında öldürülmüştür.[24]

İstanbulda ilk intikam cinayetini işleyen Ermeni Katil Tehleryan, 15 Mart 1921 günü de Berlinde Nemesis Operasyonlarının yöneticisi Shatan Natali tarafından bir numaralı hedef olarak gösterilen Osmanlı İmparatorluğu Eski Başbakanı Talat Paşayı planlandığı şekilde öldürmüştür.[25]

1931 yılında Atatürk, Talat Paşanın eşine şunları söylemiştir:

" 'Biliyorsunuz Hayriye Hanım, Talat Paşa ile hiçbir düşmanlığımız yoktu. Birinci Harbe girmemizden onu hiçbir zaman suçlu görmedim, harbe katılmaya mecburduk. İstiklâl Savaşı sırasında da Paşa'nın bizi arkadan vurması muhtemel azınlıkları önceden nakil ettirmesinden büyük fayda gördük,' diyerek, 'cenazesinin naklini benden şu anda istemeyin, Almanya ile bu konuda görülecek hesabımız var, izin verin şimdi gömülsün, zamanı gelince onu bizzat ben getirtirim,' cevabını verdi. Ancak bu işi yapılmasına ömrü kifayet etmedi.(...)"[26]

Savaş-sonrası Ermeni intikamcılığının tipik bir özelliği, Türk ve Azeri liderliğini tek düşman

olarak algılamaları ve intikam cinayetlerinde de her iki toplumun liderliğini birlikte hedeflemeleridir.

1919 yılı Nisan ayındaki İstanbul cinayetinden sonra, 7 Haziran 1920 günü, Azerbaycan Cumhuriyeti Eski Başbakanı Fetih Ali Han Hoylu, Tiflis'te sokak ortasında Yervand Unciyan tarafından öldürülmüştür. Gürcü makamları Ermeni katilin sınırdan kaçtığını söylemişlerdir. [27]

18 Temmuz 1921 günü, İstanbulda, bu defa Azerbaycan Cumhuriyeti Eski İçişleri Bakanı Behbud Han Cevanşir, Misak Torlakyan tarafından öldürülmüştür. 1877 doğumlu Almanya'da petrol mühendisliği eğitimi görmüş Behbud Han, ülkesine döndükten sonra milliyetçilik hareketleri içinde yer almış ve Bağımsız Azerbaycan Cumhuriyetinin İçişleri Bakanı olmuştur. Rus Kızılordusu ülkesini işgal ettiğinde diğer on iki arkadaşıyla idama mahkûm edilmiş; daha sonra affedilerek Transkafkasya Sovyetinin İstanbul Ticaret Temsilciliğine getirilmiştir. Bu görevinde iken, 18 Temmuz 1921 günü Beyoğlu'nda Pera Palas önünde Misak Torlakyan tarafından öldürülmüştür.[28]

Misak Torlakyan, İstanbuldaki Fransız işgal güçlerince yakalandıktan sonra İngilizler tarafından yargılanmış ve Kasım 1921'de beraat ettirilmiştir.[29]

6 Aralık 1921 günü, Ermeni intikamcılığının bu defa hedefi yine Osmanlı İmparatorluğunun bir eski başbakanıdır. Talat Paşanın Berlinde öldürülmesinden 9 ay sonra, eski Başbakan Sait Halim Paşa da Arşavir Şirakyan tarafından Roma'da kurşunlanarak öldürülmüştür.[30]

Sait Halim Paşa, Maltada İngiliz Hükümetince rehine tutulurken, bir gün kendisine gelen bir mektuptan ölüm kararı çıkmıştır. Merkezi ABDnde bulunan Taşnak Komitesi, onun hakkında ölüm kararı vermiştir.[31]

Daha sonra Ankara Hükümetinin İngiltere ile yaptığı 23 Ekim 1921 günlü bir anlaşmaya göre; Maltadaki Türk rehinelerden bir grup serbest bırakılmışlardır. Bu kişilerin pek çoğu Türkiyeye dönmüşlerdir. Fakat, Sait Halim Paşanın İstanbula dönmesine izin verilmemiştir. Eski Başbakan, Romada bir otele yerleşmiştir. Koruması yoktur ve silah da taşımamaktadır. Bir ay sonra, 8 Aralık 1921 günü, Paristen Türk Diplomatik Temsilcisi Ahmet Ferit (Tek) Ankaraya şu iki satırlık telgrafı göndermiştir:

Yevmi gazetelerden- Bu sefer (7 Aralık) Romadan alınan son telgrafta Sadr-ı esbak

Sadrazam Sait Halim Paşanın bir şahs-ı meçhul tarafından katledildiği bildiriliyor…[32]

Sait Halim Paşayı öldüren Ermeni katil yakalanmadan İstanbula dönmüştür. Ermeni kaynaklarına göre bu suikast Grigor Mercanov tarafından yönetilmiştir.[33]

Sait Halim Paşanın naaşı, Romadan İstanbula getirilmiş ve 20 Ocak 1922 günü, Sultan Mahmut Türbesinde Babası Halim Paşanın mezarı yanına gömülmüştür.[34]

Romada Eski Başbakan Sait Halim Paşayı öldüren Katil Arşavir Şırakyan, Berlinde bir başka Nemesis Operasyonunda bir kez daha görevdedir.[35]

Berlinde 17 Nisan 1922 günü, İttihat ve Terakki'nin iki eski yöneticisi, Dr. Bahaddin Şakir ve Cemal Azmi, Arşavir Şirakyan ve Aram Yerkanyan tarafından öldürülmüşlerdir. Bu eylem, Şatan Hatali, Hıraç Papazyan ve Yezidan Arşak Muşeryan tarafından planlanmıştır.[36]

1990 tarihli bir Ermeni kaynağına göre, Arşavir Şirakyan Cemal Azmiyi, Aram Yergenyanda Dr. Bahaddin Şakiri katletmişlerdir.[37]

Bir başka kaynağa göre; Bahattin Şakiri öldüren katilin kod adı T olup, Aram Yergenyan ona yardım eden kişidir.[38]

22 Temmuz 1922'de Tiflis'te bir diğer intikam infazı gerçekleştirilmiştir.

Osmanlı İmparatorluğunun Eski Bahriye Bakanı ve Dördüncü Ordu Komutanı ve Suriye Genel Valisi Cemal Paşa, Petros Ter-Porosyan, Artaşes Gevorkyan ve Stefan Sarıkyan tarafından kurşunlanarak öldürülmüştür.[39]

Bu terör saldırısında Eski Bahriye Nazırı Cemal Paşa ile birlikte yaverleri Şevket ve Süreyya Beyler de şehit edilmişlerdir.[40]

Cemal Paşa ve yaverlerinin naaşları TBMMnin isteğiyle yurda getirtilmiş ve askeri törenle

Erzurum'da gömülmüştür.[41]

İsmet İnönünün anlatımına göre; " Cemal Paşa Tiflis'te öldürüldüğü zaman Atatürk bunu uzun müddet mesele yap[mış]tı[r]."[42]

☀□□ 4 Ağustos 1922 günü Doğu Buharada, Osmanlı İmparatorluğu Eski Harbiye Nazırı ve Osmanlı Orduları Başkumandan Vekili Enver Paşa, Tacikistan'da Rus Kızılordusunun operasyonunda Karabağlı bir Ermeni olan Hakop Melkumyan tarafından öldürülmüştür.[43]

Ermeni Taşnaklar tarafından 1923 Mayıs ayında Lozanda uluslararası barış görüşmelerinde bulunan İsmet Paşanın öldürülmesi amacıyla çaba gösterildiği de ayrıntılı olarak bilinmektedir.[44]

Aynı şekilde Türkiye Cumhurbaşkanı Kemal Atatürkün öldürülmesinin de aynı kesimlerce planlandığı ve birçok suikast teşebbüsünde bulunduğu Çankaya Köşkü Arşivindeki belgelerde açık şekilde mevcuttur.[45]

Azerbaycanlı ve Türkiyeli liderlere ve devlet görevlilerine yönelik Ermeni intikam cinayetleri serisinden yaklaşık elli yıl sonra 1970ler ve 1980lerde de ikinci kanlı terör dalgası gerçekleştirilmiştir.

20. yüzyıl Ermeni intikamcılığında ikinci dalga; 1973ten itibaren Türkiye Cumhuriyetinin diplomatik ve ticari temsilciliklerine saldırılar şeklindedir.

Bu terör saldırıları, Kuzey Amerika, Asya, Avustralya ve çoğunluğu Batı Avrupadadır.

Devletlere göre terör saldırılarının sayısı şöyledir:

Fransa (37), İsviçre (25), İtalya (20), Lübnan (17), ABD (15), Türkiye (14), İspanya (11), İran (10), Belçika (5), İngiltere (5), Kanada (5), Danimarka (4), Yunanistan (4), Batı Almanya (4), Avusturya (3), Hollanda (2), Portekiz (2), Avustralya (1), Irak (1), SSCB (1), Bulgaristan (1) ve Yugoslavya (1).

Saldırıların yıllara göre dağılımı şu şekildedir:

1979da 29;

1980de 38;

1981de 47;

1982de 26;

1983de 13

1984de 6.[46]

1973-1994 arasında Türkiye Cumhuriyetinin dış temsilciliklerinde Ermeni intikamcıların saldırılarında şehit olan Türk diplomatlar, görevliler ve yakınlarının isimleri şöyledir:[47]

Los Angeles Başkonsolosu Mehmet Baydar; Şehit, 27 Ocak 1973.

Los Angeles Yardımcı Konsolosu Bahadır Demir; Şehit, 27 Ocak 1973.

Viyana Büyükelçisi Daniş Tunalıgil; Şehit, 22 Ekim 1975.

Paris Büyükelçisi İsmail Erez; Şehit, 24 Ekim 1975.

Paris Büyükelçiliği Şoförü Talip Yener; Şehit, 24 Ekim 1975.

Beyrut Büyükelçiliği Katibi Oktay Cirit; Şehit, 16 Şubat 1976.

Vatikan Büyükelçisi Taha Carım; Şehit, 9 Haziran 1977.

Madrid Büyükelçisinin Eşi Necla Kuneralp; Şehit, 2 Haziran 1978.

Madridde (E) Büyükelçi Beşir Balcıoğlu; Şehit, 2 Haziran 1978.

Lahey Büyükelçisinin Oğlu Ahmet Benler; Şehit, 12 Ekim 1979.

Paris Büyükelçiliği Turizm Müşaviri Yılmaz Çolpan; Şehit, 22 Aralık 1979.

Atina Büyükelçiliği İdari Ataşesi Galip Özmen; Şehit, 31 Temmuz 1980.

Atina Büyükelçiliği İdari Ataşesinin Kızı Neslihan Özmen; Şehit, 31 Temmuz 1980.

Sydney Başkonsolosluğu Koruma Görevlisi Şarık Arıyak; Şehit, 17 Aralık 1980.

Sydney Başkonsolosluğu Koruma Görevlisi Engin Sever; Şehit, 17 Aralık 1980.

Paris Büyükelçiliği Çalışma Müşaviri Reşat Moralı; Şehit, 4 Mart 1981.

Paris Büyükelçiliği Din Görevlisi Tecelli Arı; Şehit, 4 Mart 1981.

Cenevre Başkonsolosluğunda Sekreter M. Savaş Yergüz; Şehit, 9 Haziran 1981.

Paris Başkonsolosluğunda Koruma Görevlisi Cemal Özen; Şehit, 24 Eylül 1981.

Los Angeles Başkonsolosu Kemal Arıkan; Şehit, 28 Ocak 1982.

Boston Fahri Başkonsolosu Orhan Gündüz; Şehit, 4 Mayıs 1982.

Lizbon Büyükelçiliği İdari Ataşesi Erkut Akbay; Şehit, 7 Haziran 1982.

Lizbon Büyükelçiliğinde Sekreter Nadide Akbay; Şehit, 7 Haziran 1982.

Ottowa Büyükelçiliği Askeri Ataşesi Atilla Altıkat; Şehit, 27 Ağustos 1982.

Burgaz Başkonsolosluğu İdari Ataşesi Bora Süelkan; Şehit, 9 Eylül 1982.

Belgrad Büyükelçisi Galip Balkar; Şehit, 9 Mart 1983.

Brüksel Büyükelçiliği İdari Ataşesi Dursun Aksoy; Şehit, 14 Temmuz 1983.

Lizbon Maslahatgüzarının Eşi Cahide Mıhçıoğlu; Şehit, 27 Temmuz 1983.

Tahran Büyükelçiliği Askeri Ataşesi İsmail Pamukçu; Şehit, 27 Mart 1984.

Tahran Büyükelçiliğinde Sekreterin Eşi Işık Yönder; Şehit, 28 Nisan 1984.

Viyana Çalışma Müşaviri Vekili Erdoğan Özen; Şehit, 20 Haziran 1984.

Viyana BM Türk Bürosu Direktörü Evner Ergun; Şehit, 19 Mayıs 1984.

Atina Basın Ataşesi Yardımcısı Çetin Görgü; Şehit, 7 Ekim 1991.

Bağdat İdari Ataşesi Çağlar Yücel; Şehit, 11 Aralık 1993.

Atina Büyükelçiliği II. Müsteşarı Ömer Haluk Sipahioğlu; Şehit, 4 Temmuz 1994[48]

27 Ocak 1973 ve 4 Temmuz 1994 arasında Türkiyenin yurt dışındaki temsilcilerine ve yakınlarına 17 ülkede 27 terör saldırısı düzenlenmiştir. Toplam 34 Türk Dışişleri görevlisi ve 17 sivil yurttaş bu saldırılarda öldürülmüşlerdir.[49]

27 Ocak 1973 günü, Los Angeleste Türkiye Cumhuriyeti Başkonsolosu Mehmet Baydar ve Yardımcısı Bahadır Demir, Mıgırdıç Yanıkyan adlı bir katil tarafından öldürülmüşlerdir.[50]

22 Ekim 1975 günü Türkiye Cumhuriyetinin Viyana Büyükelçiliği silahlı teröristler tarafından basılmış ve Büyükelçi Daniş Tunalıgil makamında vurulmuştur. İki gün sonra (24 Ekimde) Paris Büyükelçisi İsmail Erez ile Şoförü Talip Yener, Büyükelçilik yakınında makam aracı içinde öldürülmüşlerdir.[51]

1976-79 yıllarında Türkiyenin Beyrut, Roma, Madrid, Cenevre, Lahey ve Paris temsilciliklerinde görevli diplomatlar ve aileleri birbiri ardına kanlı terör saldırılarıyla karşılaşmışlardır. Vatikan Büyükelçisi Taha Carım, Madrid Büyükelçisi Zeki Kuneralıpın Eşi Necla Kuneralp ve Lahey Büyükelçisi Özdemir Benlerin Oğlu Ahmet Benler ve diğerleri bu dönemde vurulmuşlardır.[52]

1980li yıllarda intikamcı saldırılar artmış ve Marsilya, Atina, Lyon, Paris, Sydney, Kopenhag, Cenevre, Los Angeles, Ottowa, Boston, Lizbon, Burgaz, Belgrad, Brüksel, Tahran ve Viyanada Türk temsilciliklerine ve ailelerine yönelik kanlı terör eylemleri gerçekleştirilmiştir. Bu dönemde Türkiyenin Belgrad Büyükelçisi Galip Balkar, Sydney Başkonsolosu Kemal Arıkan, Ottowa Büyükelçiliği Askeri Ataşesi Hava Kurmay Albay Atilla Altıkat, Paris Büyükelçiliği Turizm Müşaviri Yılmaz Çolpan, yine Paris Büyükelçiliği Çalışma Ataşesi Reşat Moralı ile görevli Tecelli Arı acımasızca katledilenler arasındadır.[53]

Ne acıdır ki, Ankara, 1921 yılında Eski Başbakan Talat Paşanın Berlinde katledilmesiyle başlayan ve katilin mahkemesine yansıyan Ermeni intikamcılığının uluslararası etkilerini -ilk anda- nasıl doğru okuyamadı ise, 1973 yılında da Türk Diplomatlarının katledilmesiyle başlayan dönemi –yine- doğru okuyamamıştır.

31 Ocak 1975 günü, *Milliyet* Başyazarı Abdi İpekçi; Ermeni intikamcılığını, Türk basını kendi kendini denetledi. ABDndeki Ermeni oyunlarından bahsetmedi. Yıllardır bir senaryo oynanıyor. Buna rağmen kin ve intikam dolu yayınlar sürdürülüyor. (☀ diyerek asıl tehlikeye işaret etmiştir.[54]

Galip Alçıtepe ve Erdem Çanakın İlk Beş Cinayet Karşısında Türk Kamuoyu başlıklı değerlendirmesine göre; yine de, hiç kimse bunun, Türkiye aleyhine gelişebilecek terör olayları zincirinin ilk halkası olduğunu kavrayama[mıştır].

Hâlbuki cinayet sonrasında yargılanan ve on yıl hapis cezasına mahkûm olan Yanıkyan eylemden bir gün evvel gazetelere gönderdiği yazıda; her taraftaki Ermeniler, bu taktiği, yeni tipteki savaş taktiğini izlemelidir. Bu eylemin belki, birçok kimsenin uyuyan vicdanını uyandırmada daha etkili olur, demekte[dir].[55]

22 Ekim 1975 günü Türkiyenin Viyana Büyükelçisi Danış Tunalıgilin öldürülmesinden sonra *Hürriyet* gazetesi, katillerin Dennis Çakoras, Teodor Lukidis ve Ponarof Georgias adlı üç Rum olduğunu iddia etmiş; *Milliyet* gazetesi de cinayeti EOKA-B Rum terör örgütünün üstlendiğini yazmış; hiç kimse bir Ermeni terörü ile karşı karşıya ol[un]duğu gerçeğini görememişti[r].[56]

1973-1994 yılları arasında *Hürriyet* ve *Milliyet* gazetelerinde Ermeni intikamcılığının terör eylemlerinin haber olarak yansımasını inceleyen bir diğer çalışmadaki bulgular bu açıdan son derece düşündürücüdür:

Buna göre; 1973 yılında ikinci kuşak suikastların ilk cinayetini ASALA örgütü üstlendiğinde Türk basını inanmamış; bu cinayetin EOKA-B adlı Rum intikam örgütü tarafından işlenmiş olabileceği iddia edilmiştir. ASALA adının, Rumlar tarafından taktik olarak ortaya atıldığı yazılmıştır.[57]

1975 yılında Başbakan Süleyman Demirele gönderilen bir istihbarat notunda yer alan şu bilgiler dönemin Türk istihbarat ve dışişlerinin nasıl bir zaaf içinde bulunduklarını göstermektedir:

(☀ Rum kamplarında ele geçirilen silahlarla Viyana Elçimizin öldürülmesinde kullanılan silahların seri numaraları çok yakındır. (...)

Dünyanın çeşitli yerlerinden ve örgütlerinden gelen gençlerin uluslararası tedhiş örgütünün gizli kamplarında eğitim görmekte, karışıklıklar yaratmak için yetiştirilmektedir. Bu yeni bir organizasyondur ve henüz hangi görüşte olduğu ve kime hizmet ettiği tespit edilememiştir. (...)

Beyrutta araştırma yapan ajanlar, elçilerimizin öldürülmesinde Ermenilerin parmağının bulunması ihtimalinin zayıf olduğunu öne sürmüşlerdir. İsmail Erezin Beyrutta bulunduğu sırada Ermeniler tarafından sevildiği, Ermenilerin dini liderlerinin Ereze büyük itibar gösterdiği tespit edilmiştir.[58]

Bu durum bir devlet için çok ciddi bir zaaf olmak yanında Ermeni Taşnak, Hınçak vb. örgütlerinin Osmanlı yöneticilerine ve kendi insanlarına yönelik kanlı suikastlarının ve intikamcılık geleneğinin Türkiye Devleti ve Kamuoyu tarafından unutulduğunu kanıtlamaktadır.

Türkiye Cumhuriyetinin bütün çabalarına rağmen, insan hakları savunucusu uluslararası kamuoyu, uluslararası kuruluşlar ve (ABD ve Fransa başta olmak üzere), müttefik hükümetler; 1915 Olaylarından uzun yıllar sonra doğan bu Türk evlatlarından intikam alarak kan döken ve propagandalarını yapan bu katillerin ve onların arkalarına saklanan karanlık güçlerin eylemlerini seyretmekle yetinmişlerdir.

Ve Türkiye, bu Müttefiklerine ve insan haklarının bu sözde savunucularına hiçbir yaptırım uygulamamıştır.

SON SÖZ/ Ermeni suikastçılar tarafından bir kör inanç adına katledilen, Talat, Cemal, Enver ve dava arkadaşları ve elbette 1980lerde yurt dışı görevlerinde katledilen diplomatlarımız Türk Milletinin vicdanlarına emanet edilen şehitlerimizdir.

Ruhları şâd olsun.

---

[1] Siyaset Bilimi Profesörü, Cumhurbaşkanlığı (E) Başdanışmanı.

[2] Harold D. Lasswell, Foreword, in G. G. Bruntz (ed), Allied Propaganda and the Collapse

of the German Empire in 1918, (Stanford, Stanford University Press, 1938), s. V-VIIden: Vamık D. Volkan, Körü Körüne İnanç, (Çev. Özgür Karaçam), (İstanbul, Okuyanus, 2005), s. 412.

[3] Bu tür yayınlara önemli bir örnek olarak bkz: Jacques Derogy, Resistance & Revenge, The Armenian Assassinasion of the Turkish Leaders Responsible for the 1915 Massacres and Deportations, (New Brunswick and London, Transaction Publishers, 1990).

[4] Alâeddin Şenel, Eski Yunanda Eşitlik ve Eşitsizlik Üstüne, (Ankara, AÜSBF Y., 1970), s. 69, dn. 153.

[5] Rosa Agizza, Antik Yunanda Mitoloji Masallar ve Söylenceler, (Çev. Z. Zühre İlkgelen), (İstanbul, Arkeoloji ve Sanat Y., 2001), s. 369.

[6] Azra Erhat, Mitoloji Sözlüğü, (İstanbul, Remzi K., 1972), s. 274.

[7] Rıza Nur, Hayat ve Hatıratım, 3. Cilt, (İstanbul, Altındağ Y., 1968), s. 1066.

[8] Hikmet Özdemir, 1915 Tartışılırken Gözden Kaçırılanlar, (Ankara, Genelkurmay Y., 2007).

[9] Operation Nemesis from Wikipedia, the Free Encylopedia.

[10] Michael M. Gunter, Pursuing The Just Cause Of Their People, A Study Of Contemporary Terrorism, (New York, Grenwood Press, 1986), s. 29.

[11] Sedat Laçiner, Türkler ve Ermeniler, (Ankara, USAK Y., 2005), s. 311.

[12] Ara Caprielian, The Armenian Revolutionary Federation: The Politics of a Party in Exile, (A Desertation of Doctorate at New York University, 1975), s. 306, dn. 11.

[13] Operation Nemesis from Wikipedia, the Free Encylopedia.

[14] Maliye Nazırı Cavid Bey Felaket Günleri, Mütareke Devrinin Feci Tarihi, (Yay. Osman Selim Kocahanoğlu), (İstanbul, Temel Y., 2000), s. 259.

[15] Maliye Nazırı Cavid Bey Felaket Günleri, Mütareke Devrinin Feci Tarihi, s. 267.

[16] Maliye Nazırı Cavid Bey Felaket Günleri, Mütareke Devrinin Feci Tarihi, s. 275.

[17] Hüseyin Cahit Yalçın, İttihatçı Liderlerin Gizli Mektupları, (Haz. Osman Selim Kocahanoğlu), (İstanbul, Temel Y., 2002), s. 446.

[18] Hüseyin Cahit Yalçın, İttihatçı Liderlerin Gizli Mektupları, s. 447.

[19] Hüseyin Cahit Yalçın, İttihatçı Liderlerin Gizli Mektupları, s. 451.

[20] Hüseyin Cahit Yalçın, İttihatçı Liderlerin Gizli Mektupları, s. 454.

[21] Hüseyin Cahit Yalçın, İttihatçı Liderlerin Gizli Mektupları, s. 456.

[22] Kazım Karabekir, İstiklal Harbimiz, (İstanbul, Türkiye Y., 1960), ss. 974-975.

[23] Tahsin Uzer, Meşrutiyetin İlk Şehitleri, Yakın Tarihimiz, Cilt 3, Sayı 36, (1 Kasım 1962), s. 313 vd.

[24] Tessa Hofmann, Talat Paşa Davası, Bilinmeyen Belgeler/Yorumlar, (Çev. Doğan Akhanlı), (İstanbul, Belge Y., 2003), s. 17.

[25] Hikmet Özdemir, Üç Jön Türkün Ölümü, (İstanbul, Remzi K., 2007) İsterlerse Beni Assınlar! başlıklı bölüm.

[26] Murat Bardakçı, "Hayriye Talat: Kocam Talat Paşa", Milliyet, 26 Kasım 1982.

[27] Cemal Kutay, Talat Paşa'nın Gurbet Hatıraları III, (İstanbul, Kültür Y., 1983), s. 1218.

[28] Veysel Usta, Ağaoğlu Ahmed Beyin Ermeni Propagandalarının Mahiyeti Üzerine Bir Konferansı" Türk Dünyası Araştırmaları, 131, (Nisan 2001), ss. 76–77, dn. 7.

[29] Tessa Hofmann, Talat Paşa Davası, Bilinmeyen Belgeler/Yorumlar, s. 16 ve Operation Nemesis from Wikipedia, the Free Encylopedia.

[30] Arshavir Shirakian, The Legacy: Memoirs of An Armenian Patriot, (Boston: Hairenik Pres, 1976), ss. 135-136 ve Tessa Hofmann, Talat Paşa Davası, Bilinmeyen Belgeler/Yorumlar, s. 16.

[31] Bilal N. Şimşir, Şehit Diplomatlarımız, Cilt I, (Ankara, Bilgi K., 2000), s. 52.

[32] Bilal N. Şimşir, Şehit Diplomatlarımız, Cilt I, s. 52-53.

[33] Operation Nemesis from Wikipedia, the Free Encylopedia.

[34] Bilal N. Şimşir, Şehit Diplomatlarımız, Cilt I, s. 54.

[35] Arshavir Shirakian, The Legacy: Memoirs of An Armenian Patriot, (Boston: Hairenik Pres, 1976), ss. 103-117 ve 169-181.

[36] Tessa Hofmann, Talat Paşa Davası, Bilinmeyen Belgeler/Yorumlar, s. 16.

[37] Vartkes Yeghiayan, The Armenian Genocide and The Trials of the Young Turks, (California, La Verne, American Armenian International College Press, 1990), s. 183.

[38] Operation Nemesis from Wikipedia, the Free Encylopedia.

[39] Ara Caprielian, The Armenian Revolutionary Federation: The Politics of a Party in Exile, s. 295, dn. 4; Tessa Hofmann, Talat Paşa Davası, Bilinmeyen Belgeler/Yorumlar, s. 17.

[40] Hikmet Özdemir, Üç Jön Türkün Ölümü, İntikamcılar ve Ardındakiler başlıklı bölüm.

[41] Cemal Paşa, Hatıralar, (İstanbul, Çağdaş Y., 1977), s. 8.

[42] İsmet İnönü'nün Hatıraları, Genç Subaylık Yıllarım 1884 □□□□□ (Haz. Sabahattin Selek), (İstanbul, Burçak Y., 1969), s. 226.

[43] Tessa Hofmann, Talat Paşa Davası, Bilinmeyen Belgeler/Yorumlar, s. 26, dn. 5.

[44] Cemal Kutay, Lozanda İsmet Paşayı Kim Öldürecekti? (İstanbul, Ercan M., 1956), s. 27 vd.

[45] Bu konuda Prof. Azmi Süslü tarafından bir makale yayımlanmıştı.

[46] Michael M. Gunter, Pursuing The Just Cause Of Their People, A Study Of Contemporary Terrorism, ss. 67-68.

[47] Şehitlerimizin isimleri (E) Büyükelçi Bilal N. Şimşirin Şehit Diplomatlarımız Cilt I, (Ankara, Bilgi K., 2000) adlı kitabından alınmıştır.

[48] Yunanistan kaynaklı bu suikast 17 Kasım Örgütü tarafından gerçekleştirilmiştir.

[49] Yücel Atilla Şehirli, Türk Diplomatlarına Yönelen Ermeni Terör Saldırılarının (1973-1994) *Hürriyet* ve *Milliyet* Gazetelerinde Veriliş Şekli, Ermeni Araştırmaları 2. Türkiye Kongresi Bildirileri II. Cilt, (Ankara, ASAM Ermeni Araştırmaları Enstitüsü Y., 2007), ss. 1231-1266.

[50] Bilal N. Şimşir, Ermeni Terörü ve Şehit Türk Diplomatları Üzerine Bazı Tespitler ve Öneriler, Ermeni Araştırmaları II. Cilt, s. 399.

[51] Bilal N. Şimşir, Ermeni Terörü ve Şehit Türk Diplomatları Üzerine Bazı Tespitler ve Öneriler, Ermeni Araştırmaları II. Cilt, s. 399.

[52] Bilal N. Şimşir, Ermeni Terörü ve Şehit Türk Diplomatları Üzerine Bazı Tespitler ve Öneriler, Ermeni Araştırmaları II. Cilt, s. 399.

[53] Bilal N. Şimşir, Ermeni Terörü ve Şehit Türk Diplomatları Üzerine Bazı Tespitler ve Öneriler, Ermeni Araştırmaları II. Cilt, ss. 399-400.

[54] Galip Alçıtepe ve Erdem Çanak, İlk Beş Cinayet Karşısında Türk Kamuoyu, Ermeni Araştırmaları II. Cilt, s. 421.

[55] Galip Alçıtepe ve Erdem Çanak, İlk Beş Cinayet Karşısında Türk Kamuoyu, Ermeni Araştırmaları II. Cilt, s. 421.

[56] Galip Alçıtepe ve Erdem Çanak, İlk Beş Cinayet Karşısında Türk Kamuoyu, Ermeni Araştırmaları II. Cilt, s. 422.

[57] Yücel Atilla Şehirli, Türk Diplomatlarına Yönelen Ermeni Terör Saldırılarının (1973-1994) Hürriyet ve Milliyet Gazetelerinde Veriliş Şekli, Ermeni Araştırmaları 2. Türkiye Kongresi Bildirileri II. Cilt, s. 1264.

[58] Yücel Atilla Şehirli, Türk Diplomatlarına Yönelen Ermeni Terör Saldırılarının (1973-1994) Hürriyet ve Milliyet Gazetelerinde Veriliş Şekli, Ermeni Araştırmaları 2. Türkiye Kongresi Bildirileri II. Cilt, s. 1234.

About the author:

To cite this article: Prof. Dr. Hikmet ÖZDEMİR. 2026. "KÖR İNANÇ OLARAK İNTİKAMCILIK VE TAŞNAK-ASALA SUİKASTLERİ." Center For Eurasian Studies (AVİM), Blog No.2014 / 4. March 17. Accessed November 10, 2026. https://mail.avim.org.tr/Blog/KOR-INANC-OLARAK-INTIKAMCILIK-VE-TASNAK-ASALA-SUIKASTLERI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır